

Modern Türklük Araştırmaları Dergisi

Cilt 18, Sayı 2 (Haziran 2021), ss. 127-145

DOI: 10.1501/MTAD.18.2021.2.10

Telif Hakkı © Ankara Üniversitesi

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

01 Aralık 2021

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

MAKALE

Doğu Türkistan'da Ceditçilik Hareketi ve Ceditçi Abdulkadir Damolla 040823

Erkin Emet ©

Ankara Üniversitesi (Ankara)

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 20. yüzyılın başlarında Türkistan'a yayılan Ceditçilik hareketini incelemek ve bu hareketin Doğu Türkistan'daki gelişiminde Abdulkadir Damolla'nın rolünü ortaya koymaktır. Ceditçilik, Doğu Türkistan'da 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan, 20. yüzyılın başlarında ivme kazanan ve kısa zamanda önemli bir etki yaparak sosyal hayatın bütün alanlarını kapsayan millî bir gelişim hareketi olarak kendini göstermiştir. Ceditçilik hareketi, Doğu Türkistan'ın sosyopolitik ve kültürel hayatında daha önce benzeri görülmemiş bir değişimin yaşanmasını, Seyidiye Hanlığı'ndan günümüze dek 300 yıldan beri gaflet uykusunda olan Doğu Türkistan halkının uyanmasını sağlamıştır. Ceditçilik, temel amaçları ve idealleri Doğu Türkistan'ı Orta Çağ düşüncelerinden biri olan feodal bağılıktan, gerici ve batıl inançlara sahip sufi ve müridlerin yobaz düşüncelerinden temizlemek, ülkenin ve insanların modern çağa uyması, toplumun aydınlanması, özgürleşmesi ve zenginleşmesi için politikalar hazırlanmasını sağlamak amacıyla yapılan yeniliklerin genel adıdır. Rusya, Müslüman Türk halkları lideri İsmail Gaspıralı'nın etkisi altında meydana gelen bu hareketin Doğu Türkistan'a yayılmasında bir aydın, düşünür, eğitimci ve müftü olan Abdulkadir Damolla önemli rol oynamıştır. Çalışmada, Abdulkadir Damolla'nın Doğu Türkistan'daki ceditçilik faaliyetleri analitik yöntemle incelenmeye çalışılacaktır.